

Valtioneuvoston selonteko liikuntapolitiikasta

Esko Ranto, ylikomissaari
Nuoris- ja liikuntapolitiikan osasto

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet

Liikunnan yhteiskunnallinen perustelu

- Liikunnalla on itseisarvoinen merkitys mielekkään elämän peruspilarina
- Liikunnalla on merkittävä myönteinen vaikutus väestön kokonaisvaltaiselle terveydelle ja hyvinvoinnille
- Liikunnalla on merkittävä rooli sairauksien ennaltaehkäisyssä ja hoidossa
- Liikkumattomuus on vakava kansanterveydellinen haaste, jonka kustannusvaikutukset ovat vuositasolla Suomessa yli kolme miljardia euroa

Osallisuuden, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen sekä yhteiskunnallinen koheesio

Tausta:

- Monipuoliset, esteettömät ja saavutettavat liikuntapalvelut ja mahdollisuus omatoimiseen liikunnan harrastamiseen tukevat osallisuutta ja yhteisöllisyyttä
- Liikuntaan ja urheiluun liittyy ilmiöitä, jotka paikoin eriarvoistavat ja polarisoivat ihmisiä
- Nykyisten palveluiden ja rakenteiden ulkopuolelle jäävät usein ne, jotka hyötyisivät liikunnasta eniten

Osallisuuden, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen sekä yhteiskunnallinen koheesio jatk.

Toimenpide-ehdotukset:

- Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisvelvoite tulee ottaa huomioon läpileikkaavasti kaikessa liikuntatoiminnassa sekä julkishallinnon avustuspolitiikassa
- On kehitettävä toimintamalleja, jotka turvaavat kaikille harrastamismahdollisuudet toimintakyvystä, sosiaalisesta taustasta tai varallisuudesta riippumatta

Liikunta neuvolapalveluissa

Tausta:

- Perheen vaikutus on merkittävä: lasten liikuntatottumukset alkavat eriytyä jo kolmen ikävuoden jälkeen

Toimenpide-ehdotukset:

- Liikuntaneuvontaa osana elintapaohjausta vahvistetaan neuvoloissa

Liikunta varhaiskasvatuksessa

Tausta:

- Nykyisellään vain murto-osa alle kouluikäisistä lapsista täyttää päivittäisen liikuntasuosituksen
- Varhaiskasvatuksella on merkittävä rooli lasten liikkumisen tukemisessa, koska sen kautta tavoitetaan iso osa lapsista

Toimenpide-ehdotukset:

- Liikkuva varhaiskasvatus – ohjelma vuosille 2020-2022

Kustannusvaikutukset:

- Ohjelman toteuttaminen edellyttäisi 4 miljoonan euron vuotuista rahoitusta 3 vuoden ajan

Liikunta perusopetuksessa

Tausta:

- Nykyisin vain kolmasosa lapsista liikkuu terveytensä kannalta riittävästi
- Perusopetuksessa tavoitetaan koko ikäluokka, joten koulu on avainasemassa liikunnan tukemisessa

Toimenpide-ehdotukset:

- Koululiikunnan asteittainen lisääminen 2020-luvulla
- Liikkuva koulu – ohjelman jatkuminen kuntien toimenpitein

Kustannusvaikutukset:

- Vuosikustannus yhden liikunnan viikkotunnin lisäyksestä on 2,5 miljoonaa euroa/luokka-aste

Liikunta toisen asteen oppilaitoksissa

Tausta:

- Nykyisellään liikkuminen vähenee lapsuudesta nuoruuteen siirryttäessä merkittävästi ja vain murto-osa nuorista liikkuu terveytensä kannalta riittävästi

Toimenpide-ehdotukset:

- Liikkuva opiskelu ohjelma 2019-2021

Kustannusvaikutukset:

- Jos ohjelma toteutetaan kolmivuotisena, on kokonaiskustannus noin 8 miljoonaa euroa

Liikunta korkeakouluissa

Tausta:

- Nykyisellään korkeakouluopiskelijoiden päivä on fyysisesti erittäin passiivinen sisältäen istumista keskimäärin yli 10 tuntia

Toimenpide-ehdotukset:

- Liikkuva opiskelu – ohjelma 2022-2024

Kustannusvaikutukset:

- 3-4 miljoonaa euroa vuodessa vuosina 2022-2024

Liikunta yleiseen asevelvollisuuteen liittyen

Tausta:

- Monen asevelvollisen palvelus keskeytyy heikon kunnon vuoksi

Toimenpide-ehdotukset:

- Käynnistetään kokeiluhanke tulevien varusmiesten ja –naisten kunnon parantamiseksi jo ennen palvelusajan alkamista

Kustannusvaikutukset:

- Kolmen vuoden ajan 0,5 miljoonaa euroa vuodessa

Liikunta työyhteisöissä

Tausta:

- Aikuisväestöstä vain joka viides liikkuu terveytensä kannalta riittävästi
- Liikkumattomuus lisää sairaspöissaoloja ja työssä jaksamisen ongelmia

Toimenpide-ehdotukset:

- Liikuntaneuvonta kiinteäksi osaksi työterveyshuoltoa
- Työmatkaliikunnan edistäminen
- Työyhteisöliikunnan lisääminen yhteistyössä henkilöstön kanssa

Liikunta osana terveydenhuoltoa

Tausta:

- Liikunta on yksi tärkeimmistä ennalta ehkäisevän terveydenhuollon toimenpiteistä ja merkittävä tekijä useiden sairauksien hoidossa
- Yksilöllisellä liikuntaneuvonnalla on tunnistettu saavutettavan tuloksia sairauksien ennaltaehkäisyssä ja hoidossa

Toimenpide-ehdotukset:

- Sote- ja maakuntauudistuksen yhteydessä varmistetaan saumattoman liikuntaneuvonnan palveluketjun syntyminen kunnan, maakunnan ja eri palveluntarjoajien välillä
- Kunnat vastaavat jatkossakin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä liikunnan keinoin

Ikäihmisten liikunta

Tausta:

- Liikunta on tärkeä tekijä ikääntyvän väestön toimintakyvyn ylläpitämisessä

Toimenpide-ehdotukset:

- Toimintaohjelma kotona ilman säännöllisiä palveluja asuville ikäihmisille
- Kokeiluhanke kotipalvelun piirissä oleville
- Kokeiluhanke vanhusten palvelulaitoksissa

Ikäihmisten liikunta jatk.

Kustannusvaikutukset:

- Kolmen vuoden ajan kokonaiskustannus olisi 2-3 miljoonaa euroa vuodessa toimintaohjelman kehittämiseen ja kokeiluhankkeisiin, jos ohjelmat ja hankkeet toteutetaan

Liikuntapaikkarakentamisen edistäminen

Tausta:

- Liikuntapaikkarakentaminen ja sen tukeminen on merkittävä julkishallinnon toimenpide liikuntaharrastuksen edistämiseksi

Toimenpide-ehdotukset:

- Jokaisen kunnan tulee laatia liikuntaolosuhteiden nykytilan analyysi, jossa otetaan huomioon myös kävely- ja pyörätieverkoston kehittäminen sekä luontoliikunnan mahdollisuudet
- Valtion liikuntapolitiikassa lisätään liikuntapaikkarakentamisen tuen osuutta 2020-luvulla

Liikuntapaikkarakentamisen edistäminen jatk.

Kustannusvaikutukset:

- Liikuntapaikkarakentamisen lisätuen tarve olisi 10-15 miljoonaa euroa vuodessa

Liikuntaa edistävien järjestöjen avustaminen

Tausta:

- Valtakunnallisille liikuntajärjestöille myönnettävien avustusten ensisijainen tarkoitus on ylläpitää ja kehittää elinvoimaista, monipuolista, yhdenvertaista ja tasa-arvoista liikunnan kansalaistoimintaa Suomessa ja tarjota sitä kautta väestölle monipuolisia harrastus- ja osallistumismahdollisuuksia

Toimenpide-ehdotukset:

- Liikuntajärjestöjen avustusjärjestelmää kehitetään yleisavustuspainotteisemmaksi ja järjestöryhmittelyä selkiytetään
- Valtionavustusjärjestelmän digitalisoinnilla mahdollistetaan pitkäjänteinen kehittäminen, seuranta ja arviointi

Seuratoiminta ja sen avustaminen

Tausta:

- Opetus- ja kulttuuriministeriössä on selvitetty harrastamista, harrastamisen kustannuksia ja vapaaehtoistoiminnan edistämistä usean työryhmän työssä ja tavoitteena on mahdollistaa kaikille lapsille ja nuorille vähintään yksi mieleinen harrastus

Toimenpide-ehdotukset:

- Seuratoiminnan kehittämistuki kohdistetaan matalan harrastuskynnyksen toimintaan
- Harrastuspassin käyttöönotto kunnissa

Huippu-urheilu

Tausta:

- Valtion tehtävänä on luoda edellytyksiä huippu-urheilumenestykselle
- Valtion tulee huippu-urheilumäärärahojen osalta ohjata kehitystä niin, että huippu-urheilussa noudatetaan eettisesti kestäviä periaatteita ja Suomea sitovia kansainvälisiä sopimuksia

Toimenpide-ehdotukset:

- Tuetaan urheilijoita apurahajärjestelmän kautta
- Valtion huippu-urheilurahoitusta lisätään 2020-luvulla ja suunnataan erityisesti urheilijan uralle valmistavaan nuoruusvaiheeseen
- Valtio varautuu omalta osaltaan olympiarahaston perustamiseen
- Huippu-urheilun johtaminen keskitetään Olympiakomitean huippu-urheiluyksikköön

Huippu-urheilu jatk.

Kustannusvaikutukset:

- Olympiarahasto enintään 20 miljoonaa euroa valtion omistamien osakkeiden lahjoituksena
- Muu huippu-urheilun rahoituksen lisätarve 3-5 miljoonaa euroa vuodessa

Valtion rahoitus liikuntaan

Tausta:

- Nykyisellään rahapelitoiminnan tuotoista rahoitettava valtion liikuntabudjetti on noin 155 miljoonaa euroa vuodessa eikä rahoitusta budjettivaroista ole käytännössä lainkaan
- Toimialoista liikunta on ainoa, joka on valtion talousarviossa kokonaan riippuvainen rahapelitoiminnan tuotoista

Toimenpide-esitykset:

- Fyysisen aktiivisuuden lisäämisen investoinnista sovitaan seuraavissa hallitusneuvotteluissa
- Liikuntaan lisätään asteittain budjettirahoitusta 2020-luvulla

Valtion rahoitus liikuntaan jatk.

Kustannusvaikutukset:

- Kertainvestointi 120 miljoonaa euroa 2020-luvun alussa
- Lisäksi varautuminen Olympiarahaston perustamiseen kehyksen ulkopuolelta valtion osakevarallisuuden kautta enintään 20 miljoonaa euroa
- Pysyvät kustannusvaikutukset riippuvat koulun liikuntatuntien lisäämisen määrästä sekä siitä, missä määrin liikuntaa ryhdytään rahoittamaan myös budjettivaroista

Selonteon liite

- Liikunnan ja huippu-urheilun julkinen tuki Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa